

www.palic-ludas.rs

ЈП "Палић-Лудаш"
Кањишки пут 17а
24413 Палић
Тел. 024 753 121
office@palic-ludas.rs

Izveštaj o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem

**Spomenik prirode „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću“
za 2015. godinu**

PALIĆ, 2016.

1. Uvod

U skladu sa članom 54 Zakona o zaštiti prirode („Sl. glasnik RS”, br. 36/09, 88/10 i 91/10-ispr.) i članom 10 Odluke o proglašenju zaštićenog područja Spomenik prirode „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću” („Službeni list Grada Subotice“ br. 15/13 i 17/13-ispravka), upravljač zaštićenog područja izveštava o realizaciji Godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem Spomenik prirode „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću“ za 2015. godinu nadležnu lokalnu samoupravu – Grad Suboticu – koja je i donela akt o zaštiti područja.

2. Ciljevi zaštite, očuvanja, unapređenja i održivog korišćenja zaštićenog područja

Glavni ciljevi i zadaci određeni su Planom upravljanja ovim zaštićenim područjem i prema do sada realizovanim aktivnostima datim u Izveštaju o ostvarenju programa upravljanja zaštićenim područjem Spomenik prirode „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću“ prethodne godine:

- Nastavak razvijanja baze podataka u funkciji upravljanja, korišćenja i praćenja stanja u cilju definisanja projekta aktivne zaštite i očuvanja zaštićenog područja uz razvijanje GIS kroz projekat Grada Subotica;
- Razvijanje i unapređivanje čuvarske službe ;
- Sprovođenje mera aktivne zaštite prirode (orezivanje, sprečavanje bolesti, zamena propalih stabala i sl.)
- Smanjivanje antropogenog pritiska (kontrola aktivnosti u zaštićenom području) ;
- Unapređenja prirodnih i stvorenih vrednosti (redovne mere nege);
- Praćenja stanja prirodnih i stvorenih vrednosti;
- Razvijanje različitih oblika prezentacije prirodnih vrednosti područja, edukativnih, rekreativnih, eko i etno turističkih sadržaja u cilju razvoja održivog korišćenja i sufinansiranja zaštite prirode;
- Rad na edukaciji lokalnog stanovništva i korisnika zaštićenog područja o značaju očuvanja prirodnih vrednosti i uvođenju održivih vidova korišćenja zaštićenog područja u poljoprivredi i turizmu;
- Uklapanje u mrežu ekoloških koridora.

3. Zaštita, održavanje, praćenje stanja i unapređenje prirodnih i stvorenih vrednosti

Prioritetne mere i aktivnosti na upravljanju prirodnim vrednostima

Čuvarska služba

Čuvanje i nadzor u zaštićenom području Spomenik prirode „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću“ je kontinuirani zadatak u cilju preventivne zaštite prirodnih vrednosti, a u skladu sa članom 109. i 110. Zakona o zaštiti prirode („Sl. glasnik RS”, br. 36/09, 88/10 i 91/10-ispr). Sprovođila ga je čuvarska služba zaštićenih područja.

Čuvarska služba je tokom godine u kontinuitetu nadgledala sprovođenje režima zaštite prirodnih vrednosti, namenu i korišćenje površina od strane svih korisnika prostora, kao i posetilaca kroz redovan obilazak područja. Svakodnevno je bila uključena u sve aktivnosti upravljača, u smislu nadgledanja aktivnosti orezivanja stabala, kao i identifikovanja eventualnih značajnih staništa, zbog kojih su navedeni radovi obustavljeni i odlagani.

Čuvarska služba je kontinuirano izveštavala stručnu službu kroz terenski dnevnik, a stručna služba je pratila stanje. Tokom godine nije podneta nijedna prijava nadležnoj inspekciji, kao ni prijava za pokretanje prekršajnog postupka.

Održavanje

Rad stručnih službi na izradi i sprovođenju upravljačkih dokumenata

Realizovano je :

- izrada Izveštaja o ostvarivanju Programa upravljanja za 2015;
- izrada Programa upravljanja za 2016;
- planiranje mera aktivne zaštite prirode – sva stabla su snimljena i podaci uneti u odgovarajući dnevnik; sada za svako stablo (jedinku) postoji program/ predložene mere za sanaciju (lečenje, održavanje i sl.)

Aktivnosti i radovi na obeležavanju

Tokom godine nije bilo potrebe za dodatnim obeležavanjem zaštićenog područja, budući da je obeležavanje, u skladu sa važećim propisima, realizovano tokom 2014. godine. Jedna tabla je tokom godine izvaljena i delom spaljena – obavljena je popravka i tabla je vraćena na mesto.

Fotografija 1. Srušena i delom zapaljena tabla i čuvarska služba kako postavlja popravljenu tablu

Održavanje javne zelene površine i upravljanje otpadom

Održavanje javne zelene površine, koju čine parcele pod zaštitom, odvijalo se tokom 2015. godine prema *Godišnjem Programu održavanja čistoće na površinama javne namene na zaštićenom području* i *Godišnjem Programu održavanja javnih zelenih površina na površinama javne namene na zaštićenom području* u skladu sa Odlukom o obavljanju komunalnih delatnosti („Sl. list Grada Subotice“ br. 2/2013 i 7/2013). Čuvarska služba je nadzirala sprovođenje aktivnosti, a stručna služba je koordinisala realizaciju programa. S obzirom da je zaštićeno područje srazmerno male površine, primetno je da se pojavljuje veliki broj ilegalnih odlagališta smeća. Male deponije su, uglavnom, sporadične i čuvarska služba ih evidentira na prostoru Trga Mađar Lasla. Stanovništvo ulica u kojima su hrastovi, uredno

odlaže smeće u za to predviđene kante i kontejnere. Pojedinci početkom proleća i krajem jeseni spaljuju biomasu ispred svojih kuća, a čuvarska služba ih uredno obaveštava o tom da su navedene aktivnosti nedozvoljene po više osnova. Do sada nije dostavljena prijava nadležnoj inspekciji, ili pokretan zahtev za prekršajnim postupkom za fizička lica, jer se za naredni period planira uređenje kompostišta – prostora gde bi lokalno stanovništvo moglo kontrolisano da odlaže biomasu, u skladu sa važećim propisima. Za sada je navedeno samo u planu, a najveću bojazan upravljač ima od moguće zloupotrebe kompostišta (deponovanje teško razgradivog otpada – plastike, stakla i sl.). Potrebno je da se nađe mehanizam kontrole, budući da čuvarska služba može samo u određenim periodima da obilazi ovo zaštićeno područje, tačnije, ne može da se realizuje kontinualna kontrola.

Fotografija 2. Česta pojava otvaranja odlagališta smeća od strane neidentifikovanih lica – uklonjeno neposredno po evidentiranju

Prezentacija zaštićenog područja

Prezentacija prirodnih vrednosti područja

Prezentacija vrednosti i značaja ovog zaštićenog područja je tekla kontinuirano. Predstavnici stručne službe upravljača su u više navrata na sastancima Saveta MZ „Palić“ informisali stanovništvo o planiranim aktivnostima (za tekuću i naredne godine). Tokom pripreme raznih manifestacija na području MZ Palić, upravljač je koristio priliku da odgovara na postavljena pitanja i informiše lokalno stanovništvo u vezi sa ovim zaštićenim područjem. Takođe, na društvenim mrežama je promovisan značaj ovog zaštićenog područja i razjašnjene razne nedoumice koje, mahom stanovništvo na Paliću ima, a u vezi sa Spomenikom prirode „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću“. Radilo se intenzivno, na svim poljima, kako u verbalnoj, tako i u elektronskoj komunikaciji.

Nastavak razvoja i unapređenja baze podataka (katastar, GIS i dr.)

Nastavak razvoja baze podataka koja se odnosi na sprovođenje režima i mera zaštite i unapređenja kroz rad na interaktivnoj bazi podataka za sva zaštićena područja kojima upravlja JP „Palić-Ludaš“. Tokom godine upravljač se aktivno uključio u projekat „Zelena regulativa

Subotice“, koji ima višegodišnji karakter. Za narednu godinu je planirana realizacija dela obaveza upravljača u odnosu na ovaj projekat.

Praćenje i unapređenje stanja

Revitalizacija

Na bazi evidentiranja zdravstvenog stanja pojedinačnih jedinki hrastova i drugih taksona koje ulaze u sastav ovog područja (dendrološka merenja, detekcija truleži debla, pojava entomoloških oštećenja) je pripremljen Program po kom se pristupilo orezivanju krošnja (grana) i na velikoj visini. Aktivnosti su realizovane kroz angažovanje podizvođača koji poseduje korpu za rad na velikoj visini i usklađene su sa Planom upravljanja i Godišnjim programom upravljanja ovim zaštićenim područjem, kao i sa Rešenjem o uslovima zaštite prirode broj: 03-2003/2 od 09.12.2014.

Pre početka radova, lokalno stanovništvo je informisano u vezi sa planiranim aktivnostima, a čuvarska i stručna služba upravljača je identifikovala stabla i delove stabala na kojima se nalazi stanište određene vrste (mahom gnezda ptica i duplje slepih miševa). Na stablima gde je uočeno prisustvo staništa ptica, ili slepih miševa (pojedinačni slučajevi su u pitanju) – radovi su odloženi. Dendrohiruske mere su primenjene na sve jedinke hrastova i drugih taksona u zaštićenom području, kod kojih je postojala potreba. Nakon orezivanja, biomasa je odvežena van zaštićenog područja.

Fotografija 3. Rad radnika - korpom za rad na visini – orezivanje grana na velikoj visini

Mere aktivne zaštite prirode

Tokom 2015. godine je nastavljeno sa kontinualnim uklanjanjem podrasta invazivnih vrsta na prostoru celog zaštićenog područja. Posečena biomasa je odstranjena sa predmetnih lokacija u roku od deset dana. Pored navedene aktivnosti, realizovano je i uklanjanje suvih i oštećenih stabala koja ugrožavaju bezbednost posetilaca. Realizovane su sve planirane aktivnosti – uključujući već opisano uklanjanje grana na velikim visinama. Realizovano je i košenje na delu gde je zastupljena travna vegetacija – dva puta tokom godine.

Na delu terena gde su proteklih godina uočene jedinke visibabe *Galanthus nivalis* – i ljubičice – *Viola odorata* – zemljište je posebno očišćeno i pripremljeno za izbijanje jedinki tokom proleća 2016. godine. Kartirana su staništa navedenih vrsta.

Fotografija 4. Uklanjanje podrasta i odvoz biomase – realizacija mera aktivne zaštite prirode

4. Prioritetni zadaci naučnoistraživačkog i obrazovnog rada

Tokom 2014. godine se sa Nacionalnim parkom „Kiškunšag“ iz Mađarske je započeta priprema projekta koji bi obrađivao rasprostranjenje i uslove staništa za vrstu – velika hrastova strižibuba (*Cerambyx cerdo*). Napravljena je dinamika praćenja stanja za 2015. godinu. Tokom 2015. godine je čuvarska i stručna služba tokom obilaska terena u kontinuitetu radila na identifikovanju jedinki ove vrste (u bilo kom stadijumu), međutim, rezultati su negativni. Analizirala su se stabla, posečene grane, duplje i debla starih hrastova. Takođe, posmatrala se i stelja oko jedinki hrastova. Upravljač je za narednu, 2016. godinu pripremio program, u kome je viđeno da će rekognosciranje terena obaviti i istraživači entomolozi, koji na drugim našim zaštićenim područjima rade monitoring i identifikaciju insekatskih grupa.

Status zaštite vrste:

Direktiva o staništima EU - Annex II;

Direktiva o staništima EU - Annex IV;

Konvencija o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa - Annex I;

Pravilnik o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik Republike Srbije“ br. 5/2010 i 47/2011) - Prilog I Strogo zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva;

Fotografija 5. Hrastova stiržibuba (*Cerambyx cerdo*).
Autor: Tallósi Béla, preuzeto sa www.bioras.petnica.rs

Pored gore navedenog, čuvarska služba je evidentirala gnezda ptica i duplje slepih miševa na jedinkama hrastova.

5. Planiranje, izgradnja i uređenje područja

Tokom 2015. godine na području Spomenika prirode „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću“ su postavljene klupe – sa naslonima i bez naslona. Postavljeno je ukupno 20 klupa na području pored dečijeg igrališta. Aktivnosti su realizovane od strane JP „Direkcija za izgradnju grada Subotice“, a čuvarska služba je sve kontrolisala na terenu.

Fotografija 6. Klupe koje su postavljene kod dečijeg igrališta u zaštićenom području

Nastavljeno je i sa konsultacijama stručne službe sa predstavnicima Nacionalnog parka „Kiškunšag“ u vezi sa uređenjem Trga. Prikupljene su ideje u vezi sa postavljanjem info tabli i interaktivnih sadržaja. Za budućnost je na predmetnoj lokaciji planirana interaktivna radionica u prirodi za decu. Velika pogodnost za ovo zaštićeno područje je blizina osnovne škole. Takođe, planirano je bilo za 2015. godinu da se postavi i „hotel za pčele“, međutim, upravljač je odustao od ideje, budući da je evidentno da se table za obeležavanje zaštićenog područja uništavaju, lome i pale, a navedeni „hotel za pčele“ bi bio i stanište insekatskih vrsta i šteta po prirodu i zaštićeno područje bi bila višestruka.

6. Promocija vrednosti zaštićenog područja

Za 2015. godinu je bila planirana izrada (revizija i reprint) ekoturističke karte svih zaštićenih područja u regionu Subotice. Aktivnost nije realizovana, ali se planira za narednu godinu. Aktivnosti koje se odnose na promociju vrednosti zaštićenog područja su opisane u delu *Prezentacija prirodnih vrednosti područja*.

7. Saradnja

I tokom 2015. godine je realizovana kontinualna saradnja čuvarske i stručne službe sa korisnicima prostora (lokalno stanovništvo), kao i sa stručnom i čuvarskom službom Nacionalnog parka „Kiškunšag“. Navedeno je već da su predstavnici čuvarske i stručne službe odgovarali na pitanja postavljena na sastancima u MZ „Palić“.

8. Posebni poslovi i zadaci

Protivpožarna zaštita i požari

U periodima kada je povećana opasnost od požara - jesen i proleće, zbog potencijalnog paljenja lišća i tokom leta, rad čuvarske službe je bio pojačan na osmatranju. Evidentirano je paljenje lišća, u navedenim periodima. Čuvarska služba je kontrolisala ove aktivnosti i zabranjivala nastavak.

9. Izvori finansiranja

Javno preduzeće „Palić-Ludaš“ je upravljač na pet zaštićenih područja u regionu Subotice a jedno od njih je i SP „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću“. Sektor zaštite prirode u Javnom preuzeću „Palić-Ludaš“ je organizovan u funkciji obavljanja upravljanja zaštićenim područjima. Stručna služba je zadužena za planiranje, programiranje, praćenje stanja, izveštavanje i nadzor nad radom čuvarske službe. Čuvarska služba obavljala je poslove čuvanja i praćenja stanja. Delatnost Sektora zaštite prirode se sufinansira preko Fonda za životnu sredinu Grada Subotice.

Tabela prihoda i rashoda za zaštićeno područje Spomenik prirode „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću“ za 2015. godinu

I	PRIHODI	
	Izvori prihoda	<i>Iznos u dinarima</i>
	Sredstva lokalne samouprave	500.000,00
1.	1.1. Grad Subotica – ugovor broj: II-00-401-1175/2015 od 01.09.2015. 1.1. Grad Subotica – Aneks ugovora broj: II-00-401-1175/2015-1 od 15.12.2015.	500.000,00
	UKUPNO PRIHODI	500.000,00
II	RASHODI	
	Vrsta troškova	<i>Iznos u dinarima</i>
	A Čuvanje, održavanje i prezentacija zaštićenog područja	500.000,00
	A.1. Čuvarska služba	142.278,40
	A.1.1. Bruto zarade čuvara	70.824,00
	A.1.2. Ostali troškovi čuvarske službe (gorivo)	71.454,40
	A.2. Održavanje	357.721,60
A.	A.2.1. Bruto zarade ostalog osoblja zaposlenog kod upravljača na poslovima upravljanja zaštićenim područjem i materijalni troškovi njihovog rada (izrada upravljačkih dokumenata, programa, projekata, saradnja sa lokalnim stanovništvom, institucijama i dr.)	283.936,00
	A.2.3. Iznajmljivanje teleskopske korpe za orezivanje stabala na velikoj visini	73.785,60
	UKUPNI RASHODI	500.000,00